

EXCURSIONS DIDÀCTIQUES A LA NATURA

Selecció d'itineraris per a alumnes de secundària.

Itineraris didàctics de tot el dia

Els itineraris es plantegen com una activitat en si mateix, amb objectius, metodologia i recursos concrets. Des de l'equip d'EA del Mas de Noguera estem oberts al disseny de nous itineraris adaptats a les necessitats dels centres així com a la possibilitat d'oferir-los als centres escolars de manera independent a les estàncies, ajudant així al professorat a completar les eixides programades en el curs escolar.

MAS DE NOGUERA-PINA DE MONTALGRAO

Es tracta d'un itinerari que ens permet 3 possibilitats.

Opció 1: Itinerari circular a través d'un PR. ± 15km

Eixim del Mas de Noguera, a una altura sobre el nivell del mar de 880 m i seguim el camí d'una antiga via pecuària. Iniciem una ascensió fins als 1100 m; durant el recorregut passarem per una font natural (Font de *Pantorrilla*) i per una mina de guix a cel obert, o trobarem una vessant de la muntanya formada per aquest mineral. A més, descobrirem les diferències entre les roques calcàries i silícies i les formacions muntanyoses que formen, així com la vegetació que s'ajusta a cada tipus de sòl. Passarem pel costat d'un barranc i observarem la problemàtica que genera l'erosió de les muntanyes.

A l'arribar a Pina dinarem i si volem podem visitar el Molí fariner restaurat del poble (opcional).

La tornada es farà per un camí que cresteja la Serra de Cerdanya i passa pel costat del camp eòlic. Travessarem un petit bosc de pi negre i finalment passarem per la Cova de Cerdanya, una espectacular Cova excavada per l'aigua en la roca calcària i que es

pot visitar. D'allí emprendrem el camí cap al Mas que serà de baixada.

Durada: tot el dia (de 10h a 19h més o menys)

Nota: També és pot fer al revés, visitant primer la Cova de Cerdanya i tornant pel camí de baix

Opció 2: Anar i tornar a Pina pel camí de baix. ±14 km

Eixirem del mas cap a Pina de Montalgrao per el PR, passant per la Font de Pantorrilla i la mina de guix i tornant pel mateix camí. Amb aquesta opció no visitariem la Cova de Cerdanya.

Durada: tot el dia (de 10h a 18h més o menys)

Opció 3: Itinerari Lineal. Del Mas de Noguera a Pina de Montalgrao. ±9km

Amb aquesta opció aniríem a Pina pel mateix PR però una vegada en Pina, dinariem allí i l'autobús ens recolliria al poble, de manera que no hauríem de tornar. Podríem anar tant pel camí de la Cova de Cerdanya com pel camí de la mina de guix (un poc més curt). Una vegada al poble, tindriem més temps per visitar el molí. L'autobús us podria recollir a partir de les 16:30.

EL ALTO DE LAS PALOMAS: El carrascar i el carbó. ±12 km.

Arribem a Caudiel gràcies a una preciosa excursió a través d'un carrascar regenerat després de l'incendi ocorregut en 1995. El primer tram és a través d'un PR fins la *Fuente Cuenca*. Després comencen una ascensió fins el *Alto de las Palomas* (1100m) on gaudim de les meravellós vistes que ens ofereix l'Alt Palància. La resta de l'excursió és a través del carrascar per un barranc. Tot el sender està restaurat i

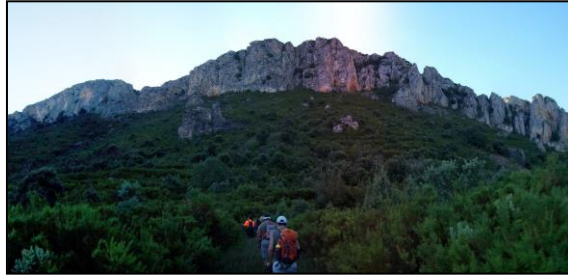

trobem al nostre pas restes d'antigues carboneres i refugis dels carboners. Podem estudiar com es duia a terme l'aprofitament d'aquest recurs natural, a més de trobar-nos amb la vegetació d'un bosc tant autòcton de la nostra terra. Dinem a la *Font de l'Alcabaira*, al final del barranc. Després de dinar ens quedarà una horeta de camí a Caudiel per una Pista forestal que travessa hortes de secà i pinars. L'autobús us pot recollir al poble sobre les 16h.

Durada: tot el dia (de 10h a 15:30 més o menys)

LA SENDA DELS CONTRABANDISTES. ± 15km

Partim des del Mas de Noguera fins al *Collado d'Arenillas* a través d'un PR (el mateix que per al Alto de las Palomas). Allí arranca una senda circular que recorre la serra de Caudiel. Iniciem l'ascensió per la vessant Nord-Oest de la serra gràcies un preciós PR. Trobarem

pel camí bancals d'ametllers i camps de conreus, masos abandonats i varies fonts d'aigua dolça; també observarem diferents exemples de regeneració natural del bosc mediterrani i la conservació d'espècies en perill d'extinció en les impressionants *Canteres del Gullirno*, on nien els voltors. En la segona etapa, una vegada arribat a la plana culminant de la Serra de Caudiel, gaudirem d'una impressionant vista del paisatge: des de les muntanyes de Terol fins la mar Mediterrània. Recorrem uns quilòmetres i iniciem el descens fins el punt de partida.

Durada: tot el dia (de 10h a 17h més o menys)

CAUDIEL-BARRANC DE LA GRIETA. ±8km

Eixim del Mas i seguint un PR es passa per diferents tipus de vegetació mediterrània i camps d'oliveres, observant els diferents impactes que sobre el medi ha realitzat l'home i el poder de regeneració dels ecosistemes. S'acaba en el poble de Caudiel visitant el Barranc de la Grieta, un parc recuperat a la vora del riu on podem identificar diferents espècies vegetals de la Regió Mediterrània i un molt ben conservat bosc de ribera. Dinarem al poble, en el parc de la *Torre d'Anibal*.

Durada: tot el dia (de 10h a 16h més o menys)

BARRANC DE LA MAIMONA. ± 14Km

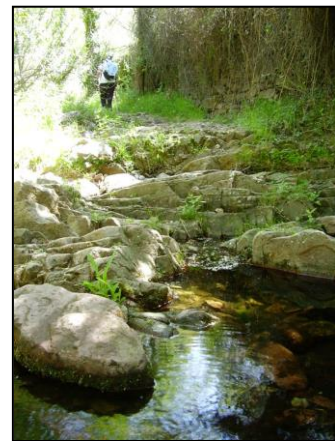
Aquest itinerari parteix del poble de Montanejos i segueix un PR quasi circular que travessa paisatges espectaculars i de diverses característiques. Començarem en una ascensió que ens portarà per les penyes del barranc on trobarem vegetació específica com aurons, molt difícils de veure per aquestes serres. Aquestes penyes són molt apreciades pels escaladors per la seua verticalitat. Després de caminar vora estes parets de roca començarem a baixar per un bosc fins a la part baixa del barranc. Creuarem l'aigua (si hi ha) per les pedretes i tornarem a pujar per l'altra vessant a través d'un bosc de pins. Finalment arribarem al riu Millars, prop de la zona de banys d'aigües termals de Montanejos. Podem dinar allí mateix o per el camí, segons veiem l'hora que se'ns fa. L'autobús pot vindre a buscar-nos a la zona de banys.

Durada: tot el dia (de 10h a 16:30 més o menys)

EL BARRANC D'AIGUA NEGRA. ± 7km

Aquest itinerari s'inicia en *La Fuente de la Calzada*, en terme municipal d'Algimia d'Almonacid. Es tracta d'un itinerari circular de dificultat mitjana perquè té algunes ascensions un poc costoses pel que implica baixar a un barranc i tornar a pujar-lo, però ens aproxima a un dels paratges més bells de la Serra Espadà i de major riquesa botànica. Podrem gaudir d'ecosistemes ben diferents però igual de bells i d'importants com és un barranc treballat per la força de l'aigua en un sòl de *rodano*, amb una gran riquesa de líquens, molses i falgueres, i més avant endinsar-nos en un magnífic bosc de sureres. Després de passar per la Font de la Parra per a refrescar-nos amb l'aigua fresca de l'Espadà, continuarem el nostre camí amb unes vistes meravelloses del fons del barranc i a l'horitzó la Serra de *Javalambre*. Arribarem al punt de partida per a dinar en la zona recreativa de la Fuente de la Calzada.

Durada: tot el dia (de 10h a 16:00 més o menys)

Itineraris didàctics de mitja jornada

Aquestos itineraris estan pensat per a tindre una durada de 3 hores més o menys. S'esmorza pel camí i es torna a dinar al mas de Noguera.

- **LA MINA DE FERRO: els poblats ibers i l'obtenció de ferro**

Itinerari lineal en una ascensió moderada que es desenvolupa primer per una pista forestal sense asfaltar i després s'agafa una petita senda que puja al Cerro de la Mina, on es troba una mina a cel·la obert en forma de ferradura i un forn reconstruït on es fonia el ferro per a poder baixar-lo a lloms dels animals de càrrega. Des d'allí dalt es poden veure la Serra de Pina, de rodeno i la de Caudiel de roca calcària. Si el dia és clar es pot veure el Penyagolosa.

- **Duració aproximada:** 3h anada i tornada
- **Edat recomanada:** a partir de 4rt de primària

CONTINGUTS: Els incendis forestals, la restauració dels boscos, l'aprofitament dels recursos naturals, la cultura dels ibers, l'extracció i processament de ferro, l'erosió, etc.

- **LA COVA DE CERDAÑA (cova de gran grandària visitable)**

Aquesta excursió està integrada en la de Pina, però seria anar a la Cova i tornar en un matí. Es tracta d'una ascensió de dificultat mitjana per un camí que alterna sendes i pistes forestals. Des de dal de la Cova tenim una vista privilegiada de les muntanyes dels voltants. Amb sort, podem veure alguna cabra que passetge per les roques de la serra de Cerdanya. La tornada es tota de descens.

- **Duració aproximada:** 3h anada i tornada.
- **Edat recomanada:** a partir de 4rt de primària

CONTINGUTS: els sistemes càrstics i les coves, els sòls calcaris, l'erosió, els incendis forestals, la regeneració natural vs les repoblacions artificials, el paper del pi com a espècie pionera, la fauna de les coves, etc.

- **EL BARRANC DE LOS NAVARROS**

Itinerari lleuger que ens permet comparar les diferències entre un bosc de repoblació de pins amb un barranc que s'alimenta, a més de l'aigua de la puja, gràcies a una petita font natural. Transcorre per una pista forestal de terra que primer ens porta al paratge del *Mas de Baile* rodejat de pins i xiprers, on la carrasca s'obre camí poc a poc. Després, la mateixa pista ens portarà a gaudir d'un paisatge on podrem observar la Serra de Caudiel, las *Canteras de Gullirno* i fins i tot el Cim del Penyagolosa. Finalment ens endinsarem en el Barranc dels *Navarros* per una senda estreta. L'itinerari també es pot fer en sentit contrari.

- **Duració aproximada:** 2,5h, circular.
- **Edat recomanada:** a partir de 3er de primària

CONTINGUTS: el bosc de ribera, el funcionament hidrològic dels barrancs, els incendis forestals i les repoblacions artificials, l'erosió, els minerals i els tipus de sòls: les pirites, etc.